

Vergunningverlening Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) leidt tot kwaliteitsverbetering 29 september 2008

Vergunningverlening

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft op 29 september 2008 aan 463 accountantskantoren een vergunning verleend om wettelijke controles bij zogenaamde niet-OOB-organisaties te verrichten. Met deze vergunning mogen zij controles verrichten bij middelgrote en grote ondernemingen, echter niet bij beursgenoteerde ondernemingen, kredietinstellingen en verzekeringsmaatschappijen, de zogenaamde OOB's (Organisaties van Openbaar Belang). Het register van accountantsorganisaties is te vinden op de web-site van de AFM (www.afm.nl).

In totaal heeft de AFM 699 niet-OOB vergunningaanvragen ontvangen onder de overgangsregeling. In totaal hebben 202 aanvragers de vergunningaanvraag ingetrokken omdat zij niet aan de eisen uit de Wta konden of wilden voldoen. Zes aanvragen zijn niet in behandeling genomen omdat de aanvraag niet compleet was. Vijf vergunningaanvragen zijn op dit moment onherroepelijk afgewezen. Aan 23 niet-OOB aanvragers is (nog) geen vergunning verleend omdat zij (nog) niet hebben aangetoond aan de eisen van de Wta te voldoen. Van de 463 niet-OOB vergunninghouders verricht 65% minder dan 6 wettelijke controles.

Effecten in de sector

Het traject van vergunningverlening heeft geleid tot een duidelijke kwaliteitsverbetering. Met de Wta is bereikt dat kantoren zich bewuster zijn geworden van de eisen waaraan zij moeten voldoen om een wettelijke controlepraktijk te voeren. In april vorig jaar meldde de AFM al dat veel kleine accountantskantoren verbeteringen zouden moeten doorvoeren om voor een vergunning in aanmerking te kunnen komen. Voor 202 kantoren was de invoering van het toezicht reden om hun eventueel aanwezige wettelijke controlecliënten op te zeggen en hun vergunningaanvraag in te trekken. Voor andere kantoren heeft dit ertoe geleid dat zij samenwerking hebben gezocht met branchegenoten om zo beter in staat te zijn om aan de eisen te voldoen. De meeste kantoren hebben een grote slag gemaakt en veel tijd en geld geïnvesteerd om hun wettelijke controlepraktijk op het vereiste kwaliteitsniveau te brengen.

Deze investeringen zijn deels gedaan op eigen initiatief, maar ook een onderzoek van de AFM is in veel gevallen aanleiding geweest om extra maatregelen te nemen. Zo heeft de AFM bij 40% van de aanvragers direct op grond van haar onderzoek geconcludeerd dat aan de vergunningvereisten wordt voldaan. Bij 60% van de aanvragers waren echter nog maatregelen nodig.

Getroffen maatregelen die voor een betere overall kwaliteit hebben gezorgd zijn:

- het wijzigen van de bestuursstructuur, om ervoor te zorgen dat de meerderheid van de bestuurders van het kantoor vakbekwame accountants zijn en om te zorgen voor duidelijke verantwoordelijkheden en de juiste tone-at-the-top als het gaat om kwaliteit.
- het wijzigen van de zeggenschap in het kantoor om ervoor te zorgen dat de meerderheid van de stemrechten in handen is van vakbekwame accountants.

- het verbeteren van het kwaliteitshandboek, waaronder het beschrijven van de uit oogpunt van kwaliteit noodzakelijke procedures;
 - het zorgen voor een standaardcontrole-aanpak;
 - het formuleren van een kwaliteits- en een integriteitsbeleid.
- het verbeteren van de kwaliteit van uitvoering van wettelijke controles, waaronder:
 - het concentreren van de wettelijke controles bij een beperkte groep accountants die ervaring en affiniteit hebben met het uitvoeren van controles;
 - het verhogen van de aandacht voor het bijhouden van kennis en vaardigheden als het gaat om het uitvoeren van wettelijke controles door opleidingen, trainingen en dergelijke;
 - het zorgen voor een kritischer inhoudelijke beoordeling van de wenselijkheid van aanvaarding en continuatie van wettelijke controle-opdrachten;
 - het zorgen voor een kritischer inhoudelijke beoordeling van mogelijke signalen, aanwijzingen en vermoedens van fraude;
 - het zorgen voor een deugdelijker planning van de controles;
 - het zorgen voor het verkrijgen van toereikende controle-informatie ter onderbouwing van de afgegeven accountantsverklaring;
 - het zorgen voor een duidelijker vastlegging van 'het verhaal van de controle' in de dossiers.
- het verbeteren en intensiveren van de interne kwaliteitsbewaking, waaronder:
 - het instellen van de functie van compliance officer;
 - het meer en beter gebruik maken van opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelingen. Daarbij wordt de controle beoordeeld door een onafhankelijke deskundige voor afgifte van de accountantsverklaring, zonodig door deskundigen van buiten de eigen organisatie;
 - het meer en beter gebruik maken van interne reviews op afgeronde controledossiers, zonodig ook door externe deskundigen;
 - het invoeren van een sanctiebeleid, om ervoor te zorgen dat maatregelen worden getroffen tegen medewerkers die de kwaliteitsregels overtreden.

Beoordeling van de vergunningaanvragen door de AFM

Van alle 699 te beoordelen accountantsorganisaties heeft de AFM getoetst dat zij voldoen aan de eisen die aan het bestuur van een accountantsorganisatie worden gesteld en dat zij een stelsel van kwaliteitsbeheersing hebben dat in opzet voldoet aan de Wta. Bij circa 200 accountantsorganisaties is de beoordeling uitgebreider geweest en heeft de AFM ook de werking van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en interne kwaliteitsbewaking bekeken. Bij deze accountantsorganisaties is een onderzoek ter plaatse (OTP) of onderzoek ten kantore van de AFM (OTK) uitgevoerd. Bij deze onderzoeken zijn controledossiers beoordeeld en is gecontroleerd of de uitvoering van de controle en de vastlegging daarvan in het controledossier door de externe accountant in overeenstemming is met de voor accountants geldende beroepsregels. De groep van accountantsorganisaties waar de AFM een OTP of OTK heeft verricht is zo samengesteld dat de AFM die kantoren heeft geselecteerd die, samen met de OOB-kantoren, in totaal circa 95% van de Nederlandse wettelijke controles uitvoeren. Daarnaast zijn alle bestuurders en medebestuurders van de kantoren getoetst op betrouwbaarheid.

Accountantsorganisaties waaraan (nog) geen vergunning is verleend

Aan 5 accountantsorganisaties is onherroepelijk geen vergunning verleend en 202 organisaties hebben hun vergunningaanvraag ingetrokken. Deze organisaties mogen geen wettelijke controles meer verrichten en zijn niet

langer in het register van de AFM opgenomen. Overigens hadden deze kantoren veelal een beperkte controlepraktijk en verlenen zij hoofdzakelijk andere financieel-administratieve diensten, die zij ook zonder vergunning kunnen blijven verlenen. Daarnaast is aan 23 accountantsorganisaties (nog) geen vergunning verleend. Zij hebben tot nu toe niet aangetoond dat zij voldoen aan de eisen die de Wta stelt. Van deze aanvragers staat de status in het register op 'aangevraagd'. Zij mogen wettelijke controles blijven verrichten tot onherroepelijk op de vergunningaanvraag is beslist.

Doorlopend toezicht

De accountantsorganisaties die nu een vergunning hebben verkregen moeten blijvend aan de eisen van de Wta voldoen. De AFM ziet hierop toe door middel van het zogenoemde doorlopend toezicht. De AFM zal dit toezicht risicogericht inrichten en periodiek onderzoek bij deze accountantsorganisaties uitvoeren. Die niet-OOB kantoren waar de AFM in het kader van vergunningverlening geen OTP of OTK heeft verricht zullen in het doorlopend toezicht als eerste voor een bezoek in aanmerking komen. Dit geldt ook voor kantoren waar uit hoofde van het vergunningverleningsonderzoek nog aandachtspunten zijn. Met de Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-Administratieconsulenten (SRA) heeft de AFM een convenant gesloten over het doorlopend toezicht bij vergunninghoudende niet-OOB accountantsorganisaties die zijn aangesloten bij de SRA. Het doorlopend toezicht bij OOB-vergunninghouders wordt geheel door de AFM zelf uitgevoerd.

OOB-vergunningen

Op 29 september 2008 is ook aan twee OOB-vergunningaanvragers die onder de overgangsregeling vallen een vergunning verleend. Het merendeel van de OOB-vergunningaanvragers kreeg deze vergunning al vorig jaar september.

Achtergrond

Op 1 oktober 2006 is de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) in werking getreden. De Wta regelt een vergunningplicht voor alle accountantsorganisaties die wettelijke controles verrichten. De Wta kent twee soorten vergunningen: de niet-OOB-vergunning en de OOB-vergunning. Om controles bij beursgenoteerde ondernemingen, kredietinstellingen en verzekeringsmaatschappijen te mogen verrichten is een OOB-vergunning noodzakelijk. In de Wta is limitatief vastgelegd welke controles 'wettelijke controles' zijn en welke organisaties 'OOB's' zijn.

Om voor een vergunning in aanmerking te komen moet de accountantsorganisatie aantonen dat zij aan de eisen van de Wta voldoet. De Wta stelt het bestuur van de accountantsorganisatie verantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitgevoerde wettelijke controles en de door haar externe accountants afgegeven verklaringen. Hiertoe stelt de Wta eisen aan het bestuur van de accountantsorganisatie en aan het stelsel van kwaliteitsbeheersing en interne kwaliteitsbewaking dat het bestuur in de organisatie moet hebben ingevoerd.

De Wta kent een overgangsregeling voor accountantsorganisaties die op het moment van inwerkingtreding van de Wta wettelijke controles verrichten of willen verrichten. De overgangsregeling houdt in dat accountantsorganisaties wettelijke controles mogen verrichten op basis van de vergunningaanvraag. De AFM is wettelijk verplicht om op de aanvragen die zijn gedaan binnen de overgangsregeling voor 1 oktober 2008 te beslissen.